

УДК 351; 364
DOI: 10.24144/2524-0609.2024.54.48-52

Єнгалічева Ірина Віталіївна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

ira2100@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-6824-9548>

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ НЕЗАХИЩЕНИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. Сьогодні питання надання соціальних послуг незахищеним категоріям населення набуває особливої уваги, що зумовлено нестабільністю в країні через військовий стан, погіршення умов проживання тощо. Збільшується кількість внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, учасників бойових дій, осіб, які втратили житло чи рідних та потребують особливої підтримки з боку держави й громадськості. Зростає необхідність у наданні особливого виду соціальної послуги як соціальної адаптації. Мета статті: охарактеризувати соціальну адаптацію, як особливий вид послуги та проаналізувати надання даної послуги незахищеним категоріям населення на Черкащині. Методи дослідження: аналіз літературних джерел та нормативно-правової бази для визначення особливостей надання соціальних послуг; аналіз діяльності державних і недержавних організацій Черкащини з визначення рівня та особливостей надання соціальної адаптації незахищеним категоріям населення. Соціальну адаптацію розглядаємо як систему адаптаційних заходів призначених для усунення або зміни обмежень життєдіяльності з метою збереження соціальної незалежності, збереження та продовження соціальної активності; розвиток соціальних навичок, здібностей і компетенції через навчання або розробку стратегій адаптації. Встановлено, що надання послуги соціальної адаптації визначається відповідними нормативно-правовими документами. На Черкащині надання послуги соціальної адаптації охоплено значну кількість вразливих груп населення: людей похилого віку, людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та їх сімей, осіб, які відбули покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі тощо. Серед основних заходів у межах соціальної адаптації відзначимо: надання юридичних та психологічних консультацій, допомога в оформленні необхідної документації, допомога у вивченні державної мови, налагодження зв'язків внутрішньо переміщених осіб із іншими членами громади, проведення майстер-класів, гурткова робота з дітьми, тренінги для внутрішньо переміщених осіб.

Ключові слова: соціальні послуги, соціальна адаптація, незахищена категорія населення.

Актуальність дослідження. Сьогодні, в умовах нестабільності в країні, що зумовлено військовим конфліктом все частіше спостерігається зниження рівня життя більшості людей, зростання рівня кількості збройних людей, дітей сиріт, збільшується кількість внутрішньо переміщених осіб тощо. Іншими словами збільшується кількість осіб, які мають життєві труднощі та потребують особливої підтримки з боку держави. Зрозуміло, що питання підтримки людей, які потребують особливої уваги було і залишається у центрі уваги протягом всього періоду життя людства. З боку держави зроблені певні кроки щодо підтримки вразливих категорій населення: прийнятті нормативно-правові акти, що захищають відповідну категорію людей, створенні служби та центри, які працюють задля забезпечення благополуччя людей шляхом надання різних видів соціальних послуг та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підтримки незахищених категорій населення не є новим, що підтверджується науковими дослідженнями. Зокрема, С.Архипова, Ю.Бриндіков, І.Дубровіна, А.Мартинюк, В.Санжаровець, І.Трубавіна, Л.Цибулько та ін. вирішували питання соціальної роботи з військовослужбовцями як незахищеною категорією населення. О.Богомаз, Д.Дзюбій, А.Попович, Я.Шубенок та ін. досліджували особливості підтримки людей похилого віку. У наукових здобутках О.Бартош, Б.Булези, І.Єнгалічевої, Г.Золотової, А.Кулікової, С.Шпеник та ін. висвітлено питання соціальної роботи з дітьми групи ризику. Окрім того, чимало досліджень

зроблено щодо особливостей надання соціальних послуг загалом та різновидів соціальних послуг, зокрема. Відтак, аналіз наукових джерел дозволяє відзначити про досліджуваність питання надання соціальних послуг у роботах Я.Белєвцевої, І.Вітковської, С.Горбунової-Рубан, Ю.Денисової, К.Дубича, С.Кубицького, В.Ротар, О.Шубної та ін. Наявність наукових напрацювань з питань надання соціальних послуг не знижує ступінь актуальності досліджуваної теми, оскільки зміни у суспільстві, погіршення умов проживання громадян, економічна, демографічна, політична ситуація в країні висуває нові вимоги та виклики. Не дослідженим залишається рівень та особливості надання окремих видів соціальних послуг, зокрема послуги із соціальної адаптації на регіональному рівні.

Мета статті: спираючись на наявні наукові дослідження щодо надання соціальних послуг схарактеризувати такий вид послуги як соціальна адаптація та проаналізуємо рівень надання даної послуги незахищеним категоріям населення на Черкащині. Для досягнення мети дослідження вирішимо наступні завдання: з'ясуємо зміст понять «соціальні послуги» та «соціальна адаптація», умови надання соціальної адаптації, визначимо категорію незахищених людей, які потребують соціальної адаптації, проаналізуємо особливості надання соціальної адаптації незахищеним категоріям населення на регіональному рівні. **Методи дослідження:** аналіз літературних джерел, метод синтезу й узагальнення для уточнення ключових понять; аналіз нормативно-правової баз для визначення особливостей

надання соціальних послуг; аналіз діяльності державних та недержавних організацій з визначення рівня та особливостей надання соціальної адаптації незахищеним категоріям населення на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Актуальність підтримки громадян країни через надання певних соціальних послуг підтверджується науковими здобутками (Я.Белєвцова, І.Вітковська, С.Горбунова-Рубан, К.Дубич, В.Ротар та ін.) та прийняттям на державному рівні Закону України «Про соціальні послуги» (2019 рік) [7]. Науковці по-різному визначають зміст поняття «соціальні послуги»: вид діяльності, що надається соціальними службами, спрямований на задоволення потреб особам, що потребують такої допомоги, попередження та подолання складних життєвих обставин, які вона не може самостійно вирішити, з метою покращення її життя [1, с. 5]; діяльність, яка здійснюється як державними, так і недержавними установами для забезпечення реалізації соціальних прав людини, а також відповідає стандартам людського розвитку та якості життя [15, с.119]; сукупність дій, які спільно розробляються та здійснюються органами державної влади, окремими особами та неурядовими організаціями для полегшення складних обставин, соціального стану окремих осіб чи груп, повернення їх до індивідуального життя» [6] та ін. У законі України «Про соціальні послуги» даний термін визначається як «дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для людей, які в них перебувають» [7].

Таким чином, узагальнюючи наукові здобутки та нормативно-правові документи під поняттям «соціальні послуги» розумітимемо різноманітні заходи, спрямовані на забезпечення благополуччя, захист прав, покращення якості життя та соціального функціонування різних категорій населення, які перебувають у вразливому становищі чи потребують допомоги внаслідок виникнення різноманітних життєвих обставин. Наголошимо, що соціальні послуги можуть надаватися як державними так і недержавними організаціями, громадськими об'єднаннями та іншими соціальними установами з метою покращення якості життя і допомоги тим, хто її потребує.

Зазначимо, що у Законі України «Про соціальні послуги» подано перелік базових соціальних послуг, що визначається класифікатором соціальних послуг [11]. Серед визначених послуг нашу увагу привертає такий вид послуги як соціальна адаптація.

Загалом, соціальна адаптація визначається як: процес адаптації, який відбувається в суспільстві, визначається інституційними факторами та передбачає використання активної діяльності для покращення стосунків між індивідами та їхнім оточенням; внутрішній процес, який спонукає індивідів до активності, збереження своїх соціальних якостей і суб'єктивізації взаємодії з іншими на людському рівні [4]; складний механізм взаємодії соціальних суб'єктів та засобів, спрямованих на пристосування суб'єктів життєдіяльності до суспільного життя [9]; процес пристосування особистості до соціального середовища, розвиток соціальних навичок та умінь, які дозволяють ефективно взаємодіяти з іншими людьми та успішно функціонувати в суспільстві.

Якщо розглядати соціальну адаптацію як вид соціальної послуги то варто зазначити про наявність законодавчих актів, які визначають зміст, умови, порядок

надання послуги тощо. Звертаємо увагу на накази Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації» (Наказ від 18.05.2015 р. № 514) [12] та «Про затвердження змін до Державного стандарту соціальної адаптації» (Наказ від 07.08.2017 р. від № 1267) [13]. Відповідно до законодавства соціальна адаптація це комплекс заходів, що здійснюються щодо осіб, які мають життєві труднощі з метою їх активного гармонійного пристосування до змінених умов соціального середовища [12].

Керуючись науковою та законодавчою базою соціальної адаптації розглядаємо як систему адаптаційних заходів призначених для усунення або зміни обмежень життєдіяльності з метою збереження соціальної незалежності, збереження та продовження соціальної активності; розвиток соціальних навичок, здібностей і компетенцій через навчання або розробку стратегій адаптації. Зазначимо, що соціальна адаптація є динамічним процесом, індивідуальним для кожної особи та визначається багатьма факторами, включаючи особистість, оточуюче середовище та конкретні життєві обставини. Цей процес особливо важливий для тих, хто зазнає змін у житті, які впливають на соціальний статус та взаємодію з оточуючими. На фахівців із соціальної роботи покладається особлива роль у наданні підтримки та інтервенції для полегшення процесу соціальної адаптації.

Цілком зрозуміло, що соціальна адаптація як соціальна послуга має свого адресанта, тобто надається відповідно певній категорії осіб, які цього потребують. Аналізуючи нормативну базу відмічаємо, що на державному рівні визначено категорію осіб, які мають право на отримання цієї послуги. До цієї категорії віднесено людей похилого віку; осіб з інвалідністю; осіб, які перебувають у спеціалізованих або інтернатних закладах; засуджених осіб або осіб, які відбули покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі на певний строк [8]. З початком російсько-Української війни (2014 року) категорія осіб, що потребує отримання цієї послуги розширилася, а нині, в умовах повномасштабної війни (з 2022 року) перелік осіб значно збільшився. Сьогодні соціальній адаптації, окрім перерахованих вище осіб, потребують учасники антитерористичної операції та члени їх сімей, внутрішньо переміщенні особи, особи та сім'ї, які залишилися без житла та ін. Іншими словами, соціальну послугу соціальної адаптації потребують особи, які мають складні життєві обставини, спричинені інвалідністю, станом здоров'я, соціальним становищем та віком.

Досить доречним є видання наказу Мінсоцполітики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації» (Наказ від 18.05.2015 р. № 514) [12], який чітко визначає особливості, порядок та умови надання та отримання соціальної послуги соціальної адаптації. Коротко окреслимо основні положення.

Відтак, як зазначалося вище соціальна послуга соціальної адаптації надається індивідуально відповідно до визначеного плану та може бути короткостроковою, періодичною або довгостроковою. Серед основних заходів, що здійснюється у межах надання послуги варто виділити: допомогу у визначенні основних проблем, що виникли внаслідок складних життєвих обставин; навчання, формування й розвиток соціальних умінь й навичок; надання інформаційної, психологічної,

юридичної допомоги; допомога у зміцненні чи відновленні родинних і суспільно корисних зв'язків; сприяння працевлаштуванню та ресоціалізації; залучення до активного дозвілля тощо.

Підставою для отримання соціальної послуги є звернення самого клієнта або його законного представника до відповідного підрозділу з питань соціального захисту населення або суб'єкта, що надає послугу шляхом подання заяви. При визначенні індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги відповідні органи чи суб'єкти керуються Картою визначення індивідуальних потреб, що також затверджено на законодавчому рівні. Основою для надання соціальної послуги соціальної адаптації є складання індивідуального плану.

Таким чином, володіючи інформацією про соціальну адаптацію як різновид соціальної послуги спробуємо проаналізувати особливості надання цієї послуги незахищеним категоріям населення на регіональному рівні.

Відтак, досить поширеним є надання соціальної послуги соціальної адаптації людям похилого віку. Як правило дана послуга надається у відділення денного перебування при територіальних центрах соціального обслуговування. Зокрема, у Монастирищенському територіальному центрі та Черкаському територіальному центрі надання соціальних послуг діяльність спрямована на продовження активності одиноких непрацездатних громадян похилого віку, інвалідів, ветеранів шляхом організації дозвілля, надання безоплатних інформаційних та соціальних послуг.

Відзначимо, що на Черкащині значна роль надається підтримці людям з інвалідністю, зокрема дітей та молоді. На рівні органів місцевого самоврядування визначено, що на отримання послуги соціальної адаптації мають право особи (діти) з інвалідністю, які досягли повноліття; діти до трьох років, які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності. Отримати таку послугу можна у Центрі комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Жага життя». Як зазначалося, серед категорії осіб, що потребують послуги соціальної адаптації є особи, які відбули покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі. До прикладу можна назвати діяльність «Центру надання соціальних послуг» Кам'янської міської ради, де протягом другого кварталу 2022 року 16 осіб даної категорії отримували послугу соціальної адаптації. Загалом для отримувачів послуги було проведено 181 заходів, зокрема надання юридичної консультації, відновлення документів, можливість працевлаштування, направлення на проходження медичного огляду та ін.

В останні роки, актуальним для нашого суспільства є надання соціальної адаптації внутрішньо переміщеним особам, які потребують особливої уваги, регулярного обговорення та розробки ефективних інструментів для її реалізації. Відзначимо, що починаючи з 2014 року в Україні громадськими організаціями реалізовано безліч проектів, спрямованих на соціальну адаптацію та інтеграцію переселенців. Важливими інструментами надання соціальної адаптації ВПО визначено психологічну підтримку (через надання індивідуальних консультацій, групових занять з підтримки та терапії), професійну підготовку та перекваліфікацію

(навчання нових професійних навичок), доступ до соціальних послуг. Проте до 24 лютого 2022 року більшість проектів були зосереджені лише на інтеграції.

Сьогодні, аналіз діяльності органів місцевого самоврядування Черкащини дозволив відзначити, що із веденням воєнного стану на 2022-2024 роки прийнята програма з підтримки внутрішньо переміщених осіб у м. Черкаси. З метою інтеграції переселенців у черкаську громаду відкрито хаб соціальної адаптації, на базі якого організовуються клуби за інтересами, групи взаємодопомоги, надається допомога в оформленні документів, вивченні державної мови, налагодженні зв'язків з іншими внутрішньо переміщеними особами з цих громад, їх об'єднаннями та осередками.

Наприкінці минулого року було запущено проект послуги соціальної адаптації для ветеранів та їхніх родин, основною метою якого є допомога демобілізованим повернутися до цивільного життя. Реалізація даного проекту передбачає вирішення двох завдань: соціальне відновлення та соціальна адаптація в громаді. Зазвичай соціальне відновлення необхідне для родини ветеранів із стабілізації психоемоційного стану та зниження стресу, тому відбувається на базі спеціальних закладів (реабілітаційних чи санаторно-курортних). Соціальна адаптація має на меті інтегрувати ветерана в громаду та допомогти громаді налагодити взаємодію із захисниками, які повертаються додому. Зазначимо, що наразі даний проект, окрім Черкащини, пілотується на Полтавщині та Вінничині [14].

Аналізуючи інформацію про виконання «Черкаської обласної комплексної програми з медичного та соціального забезпечення, адаптації, психологічної реабілітації, професійної підготовки (перепідготовки) осіб, які здійснювали заходи з оборони та захисту територіальної цілісності, незалежності та суверенітету України, починаючи з 2014 року, та членів їх сімей» на 2023-2027 роки, відзначимо, що протягом 2023 року отримали соціальну послугу соціальної адаптації 61 особа/сім'я [10].

Наголосимо, що сьогодні на Черкащині заходи із надання послуги соціальної адаптації перебувають у центрі уваги державних та громадських організацій. Як підтвердження цього відзначимо, що на початку поточного року на території Сагунівської ОТГ запрацював простір з надання соціальної послуги соціальної адаптації для осіб з інвалідністю, ветеранам та членам їх сімей, внутрішньо переміщеним особам. Для цієї категорії осіб проводяться майстер-класи, гурткова робота з дітьми, тренінги для внутрішньо переміщених осіб, надаються консультації юристів, соціальних працівників, психологів тощо.

Висновки. Держава конструктивно налаштована на підтримку особливих груп населення шляхом надання певних видів послуг. Аналіз діяльності державних та недержавних установ Черкащини підтверджує доцільність надання соціальної послуги соціальної адаптації особам, які її потребують. Описані приклади надання послуги соціальної адаптації не є вичерпними. Перспективами подальших розвідок вбачаємо у аналізі надання послуги соціальної адаптації конкретній категорії вразливості в регіоні та висвітлення особливостей надання соціальної адаптації відповідною службою в межах своїх повноважень.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

- Белевцова Я.С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «механізми державного управління». Харків, 2011. 20 с.
- Блажівський М.І. Поняття адаптації у сучасній науковій літературі. Науковий вісник Львівського національного університету внутрішніх справ: Серія психологічна. 2014. №1. С.233–242.
- Брайченко Т.В., Якухіна Н.О. Соціальна адаптація дітей із родин внутрішньо переміщених осіб. Педагогічний вісник. 2023. № 3 (113). С.97–100.
- Годлевська В., Гречанюк Н. Соціальна адаптація в умовах трансформаційних процесів у суспільстві. Український науковий журнал «Освіта регіону». 2011. № 4. С.68–73.
- Горбунова-Рубан С.О., Вітковська І.М. Система надання соціальних послуг: сучасний стан. «SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи». 2020. №9. С.17–23.
- Дубич К.В. Участь громадських організацій в публічному управлінні системою соціальних послуг. Державно-управлінські студії. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/deruprs_2017_2_16 (дата звернення: 26.02.2024)
- Закон України «Про соціальні послуги» № 2671-VIII від 17.01.2019 р.
- Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» № 3160-VI від 17.03.2011 р.
- Камбур А. Соціальна адаптація особистості: монографія. Чернівці: Золоті литаври, 2012. 252 с.
- Матеріали до сесії обласної ради. URL: <http://surl.li/bjnjh> (дата звернення 24.03.2024).
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» № 429 від 23.06.2020 р.
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації» № 514 від 18.05.2015 р.
- Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження змін до Державного стандарту соціальної адаптації» № 1267 від 07.08.2017 р.
- Підтримати тих, хто захищає: проєкти для військових, ветеранів та їхніх родин. URL: <http://surl.li/rzqgm> (дата звернення 20.03.2024 р.).
- Ротар В. Сучасні підходи щодо розуміння змісту категорії «соціальні послуги». Актуальні проблеми державного управління. 2013. Вип.4. С.116–119.

References

- Belevtsova, Ya.S. (2011). *Mekhanizm pidvyshchennya yakosti sotsial'nykh posluh na rivni mistsevykh orhaniv vlady* [The mechanism of improving the quality of social services at the level of local authorities]. Extended abstract of Candidate dissertation. Kharkiv. (in Ukrainian).
- Blazhivskiy, M. (2014). Ponyattya adaptatsiyi u suchasniy naukoviy literaturi [Concept of adaptation in modern scientific literature]. *Scientific bulletin of Lviv National University of Internal Affairs: Psychological series*, 1, 233–242. (in Ukrainian).
- Braychenko, T.V., & Yakukhina, N.O. (2023). Sotsial'na adaptatsiya ditey iz rodyn vnutrishn'o peremishchenykh osib [Social adaptation of children from families of internally displaced persons]. *Pedahohichniy visnyk*, 3(113), 97–100. (in Ukrainian).
- Godlevska, V., & Grechaniuk, N. (2011). Sotsial'na adaptatsiya v umovakh transformatsiynykh protsesiv u suspil'stvi [Social adaptation in the conditions of transformational processes in society]. *Education of the Region*, 4, 68–73. (in Ukrainian).
- Gorbunova-Ruban, S.O., & Vitkovska, I.M. (2020). Systema nadannya sotsial'nykh posluh: suchasnyy stan [The system of providing social services: current state]. *SOCIOSPACE: an interdisciplinary electronic collection of scientific papers on sociology and social work*, 9, 17–23. (in Ukrainian).
- Dubych, K.V. (2017). Uchast' hromads'kykh orhanizatsiy v publichnomu upravlinni systemoyu sotsial'nykh posluh [Participation of public organizations in the public management of the system of social services]. *Public management studies*, 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/deruprs_2017_2_16 (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro sotsial'ni posluhy» [Law of Ukraine On Social Services]. (2019). No. 2671-VIII of January 17, 2019. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro sotsial'nu adaptatsiyu osib, yaki vidbuvayut' chy vidbulu pokarannya u vydi obmezheniya voli abo pozbavleniya voli na pevnnyy strok» [Law of Ukraine On social adaptation of persons who are serving or have served punishment in the form of restriction of liberty or deprivation of liberty for a certain period]. (2011). No.3160-VI dated March 17, 2011. (in Ukrainian).
- Kambur, A. (2012). *Sotsial'na adaptatsiya osobystosti* [Social adaptation of personality]. Golden Drums. (in Ukrainian).
- Materialy do sesiyi oblasnoyi rady [Materials for the regional council session]. URL: <http://surl.li/bjnjh> (in Ukrainian).
- Nakaz Ministerstva sotsial'noyi polityky Ukrainy Pro zatverdzhennya Klyasyfikatora sotsial'nykh posluh [Order of Ministry of Social Policy of Ukraine On Social Services Classifier Approval]. (2020). №429 dated 06/23/2020. (in Ukrainian).
- Nakaz Ministerstva sotsial'noyi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennya Derzhavnoho standartu sotsial'noyi adaptatsiyi» [Order of Ministry of Social Policy of Ukraine On the Approval of the State Standard of Social Adaptation]. (2015). No.514 of May 18, 2015. (in Ukrainian).
- Nakaz Ministerstva sotsial'noyi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennya zmin do Derzhavnoho standartu sotsial'noyi adaptatsiyi» [Order of Ministry of Social Policy of Ukraine On Approval of Changes to the State Standard of Social Adaptation]. (2017). No.1267 dated August 7, 2017. (in Ukrainian).
- Pidtrymaty tykh, khto zakhyschaye: proyekty dlya viys'kovykh, veteraniv ta yikhnikh rodyn [Support those who protect: projects for military, veterans and their families]. URL: <http://surl.li/rzqgm> (in Ukrainian).
- Rotar, V. (2013). Suchasni pidkhody shchodo rozuminnya zmistu katehoriyi «sotsial'ni posluhy» [Modern approaches to understanding the content of the «social services» category]. *Actual problems of public administration*, 4, 116–119. (in Ukrainian).

Yengalycheva Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Department of Educational and Sociocultural Management and Social Work
Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University, Cherkasy, Ukraine

SOCIAL ADAPTATION AS A TYPE OF SOCIAL SERVICE FOR THE UNPROTECTED POPULATION CATEGORIES

Abstract. The issue of providing social services to vulnerable population categories receives special attention due to country instability, war, deterioration of living conditions, etc. The number of internally displaced persons, people with disabilities, participants in hostilities, and persons who have lost their homes or relatives and need special support from the state and the public increases. In particular, the need to provide a special type of social service as social adaptation has increased. The article's purpose is to characterize social adaptation as a special type of service and to analyze the provision of this service to vulnerable categories of the population in the Cherkasy Region. Methods applied: analysis of literary sources and the regulatory legal framework to determine the features of social services provision, analysis of activities of state and non-state organizations of Cherkasy region to determine the level and features of providing social adaptation to vulnerable population categories. We consider social adaptation as a system of adaptation measures designed to eliminate or change limitations of life activities to preserve social independence, continue social activity; development of social skills, abilities and competencies through training or development of adaptation strategies. The provision of social adaptation services is determined by relevant regulatory and legal documents. In the Cherkasy region, the provision of social adaptation services covers a significant number of vulnerable population groups: the elderly, people with disabilities, internally displaced persons, war veterans, and their families, persons who have served sentences in the form of restriction or deprivation of liberty, etc. Main activities provided within the scope of social adaptation: provision of legal and psychological consultations, assistance in drawing up the necessary documentation, assistance in learning the state language, establishing connections of internally displaced persons with other community members, conducting master classes, group work with children, training for internally displaced persons, etc.

Key words: social services, social adaptation, vulnerable population category.